

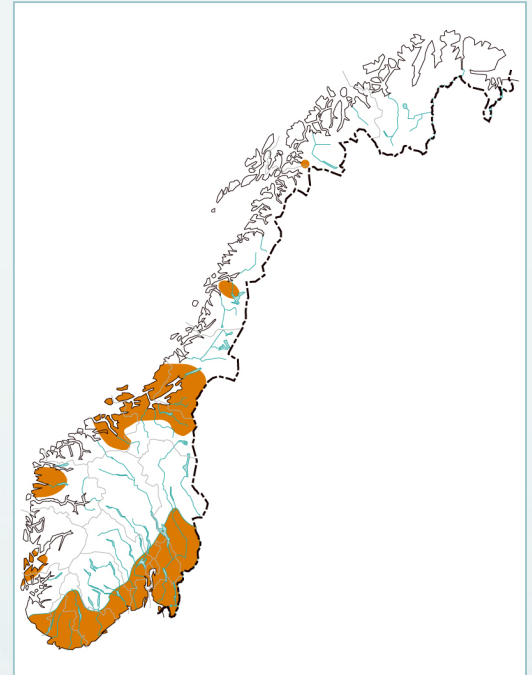
Kanadagås

Branta canadensis

Fremmed art

Kanadagås er vesentlig knyttet til våtmarksområder, både i innlandet og langs kysten. Hovedårsaken til at kanadagås ble introdusert til Norge og flere andre land var et ønske om å øke antall jaktbare arter, men den var også sett på som en opplevelsesressurs.

Status
Kategori Ukjent risiko på Norsk svarteliste 2007

Omtrentlig utbredelse av hekkende kanadagås i Norge, men bildet endrer seg stadig.

Kjennetegn

Er inntil ca. 1 m høy, og kan veie over 5 kg, noe som gjør den til Europas største gåseart. Kanadagås kan vanskelig forveksles med andre gjess på grunn av den svarte halsen og hodet som også er svart, men som har et bredt, hvitt felt som strekker seg fra strupen til opp bak øynene. Kroppen for øvrig er brunspraglet. Ungfuglene ligner de voksne fra første høsten de lever.

Utbredelse

Kanadagås er en vanlig art i Norge og har etter hvert fått stor utbredelse, selv om den foreløpig er noe usammenhengende. Arten er mest tallrik i Trøndelag, Nordmøre, Agder-fylkene, sørøstlige deler av Østlandet, Sogn og Fjordane og den sørlige delen av Hordaland. Den finnes også i Vefsn i Nordland.

Kanadagås kommer opprinnelig fra Nord-Amerika og er utbredt i store deler av det nordlige USA og Kanada, hvor det tidligere ble antatt å være 11 underarter. Fire av underartene er nå skilt ut som arten Cackling Goose (polargås) *Branta hutchinsii*. Denne arten ble observert på Svalbard i juni 2004. Underarten *Branta canadensis canadensis* er stort sett enerådende blant de gjessene som i dag finnes i Europa. Arten er satt ut i flere europeiske land helt siden 1600-tallet (Storbritannia) og har ved siden av Skandinavia villlevende hekkebestander på De britiske øyene, Finland og Belgia. Arten er også introdusert til New Zealand.

Biologi

I de opprinnelige leveområdene lever de forskjellige underartene av kanadagås i høyst varierende naturtyper, fra tundraområder i nord til prairieområder i sør. I Norge har arten i første rekke tilhold ved vann og vassdrag, og kommer dessuten

ofte til tettbygde områder, særlig utenom hekketiden. Den bygger reir ved små og store vann i barskogsterreng og ved kysten, helst i områder med innslag av kulturmark hvor den blant annet kan plukke spillkorn. Kanadagjess har i flere europeiske land skapt konflikter i forhold til jordbruket, særlig fordi de tramper ned og spiser i kornåkrer. I Norge er imidlertid dette ikke rapportert som noe stort problem.

Ofte hekker flere par i nærheten av hverandre, men de kan også hekke enkeltvis. Reiret bygges av gress og andre plantematerialer og føres med dun. De 5–6 eggene legges i april–mai, og hunnen ruger ca. én måned før de klekkes. Ungene er utvokst etter ca. 1½ måned. Kanadagås er territoriell i reirperioden og aggressiv, også overfor mennesker, spesielt når den har egg eller unger.

Kryssninger (hybrider) mellom grågås og kanadagås er observert bl.a. ved Fredrikstad. På Svanøy er det registrert at kanadagås og sædgås har krysset seg. På 1960- og 1970-tallet verserte mange spekulasjoner i forhold til hvordan kanadagås og grågås påvirket

Kanadagås i sitt opprinnelige miljø i Kanada, med snøgås i bakgrunnen. Foto: Roy Andersen

forutsetning for at de skal kunne overleve. I de senere år har det kommet sikre observasjoner av at norske kanadagjess også trekker ut av landet om vinteren og overvintrer langs sørvestkysten av Sverige, i Danmark, Nederland og Tyskland.

Bestandstatus

Hele den skandinaviske bestanden av kanadagås stammer fra fugler som ble satt ut i Sverige i 1929 av Bengt Berg. De første utsettingene i Norge fant sted i 1936, og bestanden var svært liten fram til midten av 1960-tallet. Fra da av og de neste 20 årene ble det satt ut minst 750 kanadagjess fordelt på alle sørnorske fylker, unntatt Oppland.

Bestanden er i dag økende og minst fordoblet siden midt på 1980-tallet. Det er imidlertid stor usikkerhet med hensyn til dagens bestand. Omkring 2000 ble hekkebestanden anslått til mer enn 2000 par. De siste årene har det gjennomsnittlig blitt tatt ut 3500-4000 kanadagjess under jakta i Norge. Det er også registrert at kanadagjess fra våre naboland i perioder kan slå seg ned hos oss. Enkelte steder er det blitt så mange kanadagjess at det har vært iverksatt bestandsregulerende tiltak, og arten kan stedvis opptre i større antall enn andre lokale gåsebestander (for eksempel grågås).

hverandre, uten at antakelsene ble underbygget med fakta. I Norge overlapper de to artene i liten grad med hensyn til foretrukne hekkeområder. Kanadagås prefererer vann- og vassdrag, gjerne et stykke inn i landet. I Østensjøvannet forsvant knoppsvane som hekkefugl samtidig som kanadagås etablerte seg. Det er imidlertid ikke kjent om disse hendelsene hadde sammenheng med hverandre.

Mange individer trekker ut av hekkeområdene (oftest i september-oktober) hvis dette er nødvendig for å finne tilfredsstillende overvintringsområder, men trekk mønsteret er uklart og ser i stor utstrekning ut til nettopp å være avhengig av vinterforholdene. Omkring 1986, samtidig med at det ble innført jakt på arten i flere Trøndelagskommuner, begynte en del kanadagjess i Meråker å trekke sørvestover til blant annet Telemark, mens andre overvintret ved Trondheimsfjorden. Andre steder synes det som om gjessene bare foretar mindre, lokale forflytninger, men åpent vann og tilgang på næring er en

Referanser

- Bevanger, K. 2005. Nye dyrearter i norsk natur. – Landbruksforlaget, Oslo.
- Bauer, K.M. & Glutz von Blotzheim, U. N. 1968. - Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Anseriformes. Vol. 2. Akademische Verlagsgesellschaft. Frankfurt am Main.
- Fabricius, E., Bylin, A., Fernö, A. & Radesäter, T. 1974. Intra- og interspecific territorialism in mixed colonies of the Canada goose *Branta canadensis* and the greylag goose *Anser anser*. - *Ornis Scand.* 5: 25-35.
- Fog, M. 1978. Status for canadagås i Norden 1977. - Repr. *Strandjægeren* 20. jan. 2 s.
- Gjershaug, J.O. Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.). 1994. Norsk fugleatlas. Norsk ornitologisk forening., Klæbu.
- Godø, G. 1978. Er utsetjing av canadagås ein fare for grågåsstammen på Vestlandet? - *Vår fuglefauna* 1: 167-169.
- Haftorn, S. 1971. Norges fugler. - Universitetsforlaget, Oslo.
- Heggberget, T.M. 1987. Utviklingen i den norske bestanden av kanadagjess inntil 1984. - *Fauna* 40: 1-4.
- Heggberget, T.M. & Reitan, O. 1994. Kanadagås *Branta canadensis*. - s. 66-67 i: Gjershaug, J.O. Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.). Norsk fugleatlas. Norsk ornitologisk forening., Klæbu.
- Håland, A. 1979. Grågåsa og canadagåsa i Hordaland. - *Vår fuglefauna* 2: 158-162.
- Lund, H.M.-K. 1963a. Canadagåsen i Norge. - *Jakt - Fiske - Friluftsliv* 92: 534-536.
- Myrberget, S. 1979. Bør vi sette ut gjess? - *Vår fuglefauna* 2: 41-46.
- Myrberget, S. 1987b. Introduction of mammals and birds in Norway including Svalbard. - *Medd. norsk. Viltforsk.* 3 (17): 1-28.
- Panov, E.N. & Nauka, M. 1989. Natural hybridization and ethological isolation in birds. - Moskva.
- Ree, V. 1989a. Gjess, golf og drikkevann. *Maridalens Venners Årsskrift* 1988/89: 26-27.
- Udø, O.G. 1975. Canadagås (*Branta canadensis canadensis*). - *Kristiansand Mus., Årbok* 1975: 5-15.
- Udø, O.G. 1985. Utvikling av canadagåsbestanden på Agder. - *Kristiansand Mus., Årbok* 1984: 31-36.